

Waarom China niet meer te stoppen is

De westerse hegemonie is voorbij. De coronacrisis kan volgens de dwarse Aziatische denker Kishore Mahbubani het begin inluiden van een nieuw tijdperk, waarin China de hoofdrol voor zich opeist. 'Hou op met hopen dat de tijger weer in een kat verandert, want dat gaat niet gebeuren.'

[Deel via WhatsApp](#)[Deel via Twitter](#)[Deel via Facebook](#)[Deel via LinkedIn](#)[Deel via E-mail](#)

Bewaar artikel in Mijn Nieuws

Bovenkant formulier

Onderkant formulier

Kishore

Mahbubani: 'Het is duidelijk dat China de coronacrisis competent en goed heeft aangepakt, en de VS incompetent en slecht.' Foto: Roger Cremers/Lumen

Midden in het Skype-gesprek met Kishore Mahbubani springt de kat opeens op tafel en kijkt met grote ogen in de camera. Als de interviewer het beest aan de kant duwt moet de China-kenner, 10.000 kilometer verderop in zijn studeerkamer in Singapore, hard lachen. Geamuseerd: 'Zou u dat ook durven als uw kat een tijger was?'

De kat is volgens Mahbubani een mooi symbool voor de manier waarop het Westen naar China kijkt. 'China was lang een kat. In 1980 paste de Chinese economie tien keer in die van de Verenigde Staten. Maar die kat van toen is nu een tijger. China is hard bezig de VS in te halen als grootste economie ter wereld. Ik kan u verklappen: een tijger behandel je anders dan een kat. Die duw je niet meer van tafel. Hou op met hopen dat de tijger weer in een kat verandert, want dat zal niet gebeuren.'

Het Westen worstelt met de gedaanteverandering die China heeft ondergaan. Van armoedige uithoek veranderde het in een economisch en technologisch powerhouse. Westerse bedrijven en consumenten hebben daar volop van geprofiteerd. De metamorfose bleek ook schaduwzijden te hebben. Door de verplaatsing van fabrieken naar het Verre Oosten verloren Europese en Amerikaanse arbeiders hun baan. Bedrijven die toegang wilden tot de lucratieve Chinese markt werden in nogal wat gevallen gedwongen technologie af te staan.

Kishore Mahbubani

'De intellectuele profeet van de opkomst van Azië' DE VOLKSKRANT

KISHORE MAHBUBANI

**HEEFT
CHINA AL
GEWONNEN?**

NWADAM

De in Singapore geboren oud-diplomaat en wetenschapper Mahbubani (72) probeert graag te provoceren. Hij heeft veel boeken geschreven over de opkomst van Azië en de verhouding tussen Azië en het Westen. Mahbubani hekelt daarin

de vanzelfsprekend waarmee het Westen een leidersrol voor zichzelf opeist in de wereld en voorspelt dat daaraan deze eeuw een einde zal komen. In zijn nieuwe boek, *Heeft China al gewonnen?*, beschrijft hij de opkomst van China.

Westerse politici maken zich steeds meer zorgen over de groeiende economische, politieke en militaire macht van Peking. Nergens is de bezorgdheid zo groot als in de VS. President Donald Trump, vastbesloten om China de pas af te snijden, begon in het voorjaar van 2018 een handelsoorlog tegen het land. De machtsstrijd, tussen de gevestigde supermacht en de wereldmacht in wording, is het centrale thema van Mahbubani's nieuwe boek, *Heeft China al gewonnen?* De Nederlandse vertaling verscheen in oktober.

Wat meer bescheidenheid zou de Verenigde Staten en Europa sieren, is al jaren de boodschap van de Azzat Mahbubani. 'Het Westen maakt 12% van de wereldbevolking uit. Jullie moeten misschien nog wennen aan het idee dat die 12% niet kunnen beslissen wat die andere 88% moeten doen. Dit is niet meer de 19e eeuw waarin het Westen eisen kan stellen, en een klein land als Nederland een groot land als Indonesië kan controleren. De dagen waarin het Westen kan bepalen wat er gebeurt in de wereld zijn voorbij.'

De coronapandemie zette de verhoudingen tussen de VS en China dit jaar nog verder onder druk. Het is een bizarre speling van het lot dat uitgerekend een uit China afkomstig virus de Amerikaanse economie zware schade toebrengt en daarmee de bodem onder Trumps herverkiezingsstrategie wegsloeg. De pandemie heeft China veel minder hard geraakt dan de VS: er vielen veel minder doden en er is ook veel minder economische schade.

Is de huidige crisis een omslagpunt in de verhoudingen tussen de VS en China?

Mahbubani: 'Het is erg gevaarlijk om finale oordelen te baseren op Covid-19 omdat de pandemie nog niet voorbij is. Dit kwam compleet onverwacht. Het is een *black swan*, een extreem zeldzame gebeurtenis met vergaande gevolgen. Maar na 10 maanden is het erg duidelijk dat China deze crisis competent en goed heeft aangepakt, en de VS incompetent en slecht. Als de VS hetzelfde aantal doden per hoofd van de bevolking hadden gehad als China, zouden er in plaats van 210.000 minder dan 1000 doden zijn. Dat zijn verbazingwekkende cijfers. De crisis heeft ook een zwakte van de VS bloot gelegd. Het land zorgt niet goed voor de onderste helft van de bevolking, die zeer lijdt onder corona.'

'Ik denk dat Biden voor China in sommige opzichten zelfs gevaarlijker is dan Trump'

Trump voerde zijn verbale aanvallen op China de laatste maanden op. In tijden van crisis kun je ook besluiten de vijandelijkheden te staken en samen te werken. Verbaast u dat?

'Hij zocht een zondebok om zijn eigen incompetentie te maskeren. Die zondebok is China. Als je spreekt over 'China virus' en 'kung flu' probeer je ook bewust het oude beeld van het gele gevaar te laten herleven. Dat is een racistische reflex. Maar het schijnt te werken bij zijn aanhang en daar was het hem om te doen.'

U verwacht niet dat Joe Biden als president voor een omslag in de Amerikaans-Chinese verhoudingen zal zorgen?

Zuinig: 'De toon zal veranderen. Biden zal zich beleefder opstellen en China niet excessief beledigen, alhoewel hij in zijn campagne best scherpe dingen heeft gezegd. De geopolitieke strijd zal hoe dan ook doorgaan. Republikeinen en Democraten zijn het erover eens dat dit de tijd is om China aan te pakken. Ik denk dat Biden voor China in sommige opzichten zelfs gevaarlijker is. Trump heeft de bondgenoten – Europa, Japan en Zuid-Korea - van zich vervreemd. Biden zal toenadering zoeken en samen op willen trekken. Dat zal het voor China lastiger maken. Maar goed, als ze met Trump konden dealen, kunnen ze dat ook met Biden. China weet dat het spel lang gaat duren en ze zijn er klaar voor. Ook Biden zal de trend dat China sterker en sterker wordt niet kunnen stoppen.'

De VS hebben zich volgens u zonder 'intelligente en brede strategie' in een gevecht gestort dat door de VS moeilijk te winnen zal zijn. Als zij geen andere koers gaan varen, is het straks *China first, America second*.

'Het inzicht dat er geen strategie is, is niet van mij maar van Henry Kissinger afkomstig. Ik heb met hem geluncht. Hij is de man achter de toenadering van Washington tot Peking begin jaren zeventig, en dit is hoe hij het ziet.'

'De afgelopen veertig jaar waren voor de Chinezen de beste van de afgelopen 4000 jaar.'

Hoe zou de Amerikaanse strategie er uit moeten zien?

'Daarvoor moet je naar het verleden kijken. Waarom wonnen de VS de Koude Oorlog van de Sovjet-Unie? Niet per se omdat ze meer kogels of bommen hadden. Volgens diplomaat George Kennan, bedenker van de containment-strategie die de Sovjets in toom moest houden, gaat het er vooral om welke samenleving het beste de leefomstandigheden van zijn bevolking kan verbeteren. Op dat punt scoort China nu beter. De afgelopen veertig jaar waren voor de Chinezen de beste van de afgelopen 4000 jaar. Amerikanen hebben het inkomen per hoofd van de bevolking achteruit zien gaan. Voor ze de strijd met China aan kunnen gaan, moeten de VS eerst hun eigen samenleving repareren. Tweede belangrijk punt: Amerika moet beter luisteren naar zijn bondgenoten. Die wilden door Trump niet gedwongen worden tot zwart-witkeuzes. Van elke drie Volkswagens wordt er eentje in China verkocht. Waarom zouden de Duitsers, die ook zo hun bedenkingen hebben bij China, die enorme markt in gevaar brengen door de VS blind te volgen? Derde punt: hou op met het elke dag opnieuw beledigen van de Chinezen. Dat brengt een oplossing niet dichterbij. Tot slot: wees bescheiden.'

In Singapore klinkt een diepe zucht. 'Maar ze luisteren niet. Het land schiet zichzelf daarmee in de voet.'

Amerikaanse politici zullen volgens u nooit openlijk speculeren over een wereld waarin de VS worden ingehaald door China. Hoe komt dat?

'Dat is not done. Vreemd voor een land dat prat gaat op het recht om alles te mogen zeggen, ook meningen die afwijken. Of je nu Republikein of Democraat bent, je pleegt politiek zelfmoord als je hardop zegt dat de VS zich voor moeten bereiden op een wereld waarin ze de tweede economie op aarde zullen zijn. Dan ben je *toast*. Terwijl je een heel feitelijke uitspraak doet, want op basis van de huidige groeipercentages kan dat over tien tot vijftien jaar gewoon het geval zijn. Het lijkt me belangrijk dat je je daar als land op voorbereidt.'

De regering-Trump zag het gevecht met China als deel twee van de grote strijd tegen het communisme. Klopt dat beeld?

'Dat is een fundamentele fout. Dit is geen herhaling van de strijd tegen de Sovjet-Unie. De Amerikanen zeggen dat de Chinese Communistische Partij wereldwijd een bedreiging is voor de democratie. In tegenstelling tot de Sovjets probeert China het communisme niet te exporteren. Het is een niet-bestaande dreiging. Ik houd mensen altijd voor: het is niet de Chinese *Communistische* Partij, maar de Chinese *Civilisatie* Partij. Hun doel is van de Chinese beschaving, na de eeuw van vernedering, de sterkste samenleving ter wereld maken. Dat is een legitiem doel.'

U bent niet bang dat China er een imperialistische agenda op na houdt? Het slaat zijn vleugels uit in de Zuid-Chinese Zee, stopt in eigen land Oeigoeren in kampen.

'Als de vraag is: wil China de wereld leiden? Dan is het antwoord nee. Als de vraag is: wil China China leiden? Dan is het antwoord ja. Xinjiang, waar de Oeigoeren wonen, beschouwt het als een interne kwestie. Daar zullen ze zich zeer hard opstellen en geen compromissen sluiten. Als het om dit soort issues gaat reageren alle landen hetzelfde. De beste manier om de Oeigoeren te helpen is gaan praten met de Chinese regering. Jullie voelen je goed als jullie China publiekelijk veroordelen. Willen jullie je goed voelen, of willen jullie goed doen? Ik val misschien in herhaling, maar jullie kunnen je wil niet opleggen aan China. Dat is onmogelijk.'

'In tegenstelling tot de Sovjets probeert China het communisme niet te exporteren.'
Even later: 'Als Europeaan zou ik me echt over andere dingen zorgen maken. Jullie grootste bedreiging zijn geen Russische tanks, maar is de demografische explosie in Afrika. In 1950 was de bevolking van Europa twee keer zo groot als die van Afrika. Eind deze eeuw is de bevolking van Afrika tien keer zo groot als die van Europa. Jullie klagen erover dat China investeert in Afrika, dat China dat alleen uit eigenbelang zou doen, maar dat is juist een cadeau aan Europa. Moedig die investeringen aan. Als Afrikanen geen toekomstperspectief hebben, komen ze massaal jullie kant op.'

Als Europa zijn belangen op de lange termijn wil beschermen moet het volgens Mahbubani de ontwikkeling van Afrika 'in samenwerking met China onmiddellijk boven aan de agenda zetten'. Hij ziet het nog niet gebeuren. In zijn boek beschrijft hij hoe een 'gematigde, redelijke Europeaan'

hem in de marge van het Wereld Economisch Forum toefluisterde: "Er is maar één oplossing voor de Afrikaanse migratie, Kishore. We moeten ze laten verdrinken in de Middellandse Zee." Mahbubani wil niet zeggen wie het was, of uit welk land hij kwam, behalve dat het om een 'very senior official' ging. 'Mijn mond viel open van verbazing.'

U heeft in uw boek veel kritiek op de Amerikaanse opstelling. Maar de klachten van westerse bedrijven over de gedwongen overdracht van kennis aan de Chinezen zijn toch terecht?

'Beslist. Het is een van de strategische vergissingen van China, waardoor het land de steun van de zakengemeenschap in de VS heeft verloren. In mijn boek wijd ik trouwens een heel hoofdstuk aan Chinese fouten. Dat bedrijven gedwongen werden technologie af te staan is voor een deel te wijten aan provinciale machthebbers die bedrijven onder druk hebben gezet en geïntimideerd. Het getuigt van arrogantie en de klachten van bedrijven daarover zijn legitiem.'

Chinezen zijn volgens Mahbubani niet de enige die intellectuele eigendom hebben gestolen. Het hoort, denkt hij, bij de fase van zijn ontwikkeling die China heeft doorgemaakt. Stellig: 'In de negentiende eeuw deden de Amerikanen dat zoals u weet ook bij de Britten. Totdat ze zelf genoeg hadden uitgevonden en van dief veranderden in beschermer van intellectuele eigendom en zich als politieagent gingen opstellen.'

'Begin dit jaar was de Chinees Wang Binying kandidaat om de WIPO te gaan leiden, de internationale organisatie voor bescherming van intellectuele eigendom. Hij werd het niet. Vooral de VS verzetten zich. Ze zagen hem als Paard van Troje en vreesden dat hij de organisatie zou ondermijnen.'

U bent niet bang dat de Chinezen in zo'n organisatie op de rem gaan staan?

'Nee. Ik zie dat anders. Als een Chinees die baan had gekregen zou het China op dit punt juist nauwer verbinden met de rest van de wereld. Dus ja, misschien wel een paard van Troje, maar eerder de andere kant op.'

Naarmate China machtiger wordt, neemt niet alleen het zelfvertrouwen van Peking toe, maar ook de zelfgenoegzaamheid. 'U moet niet vergeten dat u uit een zwak en aftakelend land komt', zei een Chinese functionaris na de financiële crisis tegen een Britse diplomaat, zo noteerde FT-journalist Gideon Rachman in zijn boek *Easternization*. Ook in de coronacrisis krijgt China het verwijt zich arrogant op te stellen.

Mahbubani: 'Die *wolf warrior*-diplomatie is een gevolg van zeer grote boosheid in China. De Chinezen voelen zich oneerlijk behandeld. Ze deden hun best om de uitbraak onder controle te krijgen. Ze maakten fouten in het begin, maar daarna hebben ze de epidemie volledig onder controle gekregen. Daar mogen we blij om zijn, anders zouden de problemen in de rest van de wereld veel groter zijn geweest. De senior leiders deden er trouwens niet aan mee.'

U vindt dat het Westen het slechter had kunnen treffen dan met Xi Jinping.

'Veel Amerikanen willen dat China een democratisch land wordt. Als dat gebeurt en China een democratisch gekozen leider krijgt, zal die véél nationalistischer zijn dan Xi Jinping. De CCP houdt het nationalisme nog binnen de perken.'

Onder Xi heeft de partij haar greep op het bedrijfsleven en het leven van burgers verstevigd. De maximale regeertermijn van twee periodes is geschrapt. Is Xi niet hard op weg een dictator te worden?

'Nee. Hij zal iemand zoeken die hem kan opvolgen, maar niet nu. China gaat nu door een zware storm, met de strijd met de VS, Covid-19, de opgelopen spanningen met India, Europa dat China tot systeemrivaal bestempelde. Dat is niet het moment om het roer over te geven. Ik kan me vergissen, maar hij blijft niet tot hij sterft. Doe hij dat toch, dan zal Amerika de strijd met China winnen. De reden waarom China de snelst groeiende economie ter wereld heeft, is omdat het veel ondernemers heeft. Om succesvol te zijn hebben die vrijheid nodig. Een dictator wil alles zelf beslissen. Als dat gebeurt, beweegt er niets meer.'